Tweede Kamer der Staten-Generaal 2

Vergaderjaar 2015–2016

32 802 Toepassing van de Wet openbaarheid van bestuur

26 643 Informatie- en communicatietechnologie (ICT)

Nr. 27

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 21 juni 2016

Tijdens de begrotingsbehandeling van BZK op 18 november 2015 (Handelingen II 2015/16, nr. 26, item 17) dienden de leden Oosenbrug en Veldman een motie[1] in waarin de regering werd opgeroepen om in gesprek te gaan met gemeenten om hen op te roepen tot meer gebruik van open standaarden. Ik zie deze motie als ondersteuning van mijn beleid en ben dit gesprek aangegaan. Deze brief gaat in op de resultaten van dit gesprek.

Allereerst moet genoemd worden dat gemeenten de voordelen van het gebruik van open standaarden onderschrijven en ook in de praktijk als zodanig ervaren. Ik zie dat de koepelorganisatie van gemeenten, VNG/KING, zich van het belang van open standaarden bewust is en veel kennis en instrumenten inzet om gemeenten tot het gebruik van open standaarden aan te zetten. Naast meer keuzevrijheid in ICT-leveranciers worden open standaarden gebruikt voor het bevorderen van rechtszekerheid, administratieve lastenverlichting, het efficiënt en in ketens kunnen werken als één overheid en vormen ze een belangrijk onderdeel van landelijke bouwstenen uit de Generieke Digitale Infrastructuur.

Maatregelen die VNG/KING hebben genomen

De maatregelen die VNG/KING hebben genomen ter bevordering van het gebruik van open standaarden zijn de volgende:

- Er is een familie van open standaarden aangewezen voor het uitwisselen en delen van informatie in het gemeentelijk domein. Dit zijn onder meer de open standaarden die op de pas-toe-of-leg-uit lijst staan van het Forum Standaardisatie. De gemeenten hebben hieraan open standaarden toegevoegd die een aantal gemeentelijke processen ondersteunen.

[1] Kamerstuk 34 300 VII, nr. 36

kst-32802-27
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2016

- Deze lijst is opgezet in samenwerking met experts van VNG/KING, gemeenten en leveranciers. Hierdoor kunnen leveranciers de gekozen open standaarden tijdig implementeren in hun softwarepakketten.
- Er is daarnaast een regieorganisatie ingericht die toeziet op het toevoegen en beheren van open standaarden die een aantal gemeentelijke processen en ketens ondersteunen.
- Mede op verzoek van die regieorganisatie is een traject gestart om de open standaarden beter aan te laten sluiten bij nieuwe ontwikkelingen.
- Deze open standaarden passen in een groter raamwerk: de gemeentelijke referentiearchitectuur (GEMMA). Daarin wordt beschreven in welke gemeentelijke processen open standaarden kunnen worden ingezet en waarom.

Om deze aanpak beter te laten slagen, zijn instrumenten ontwikkeld, zodat het voor gemeenten eenvoudiger wordt om open standaarden te kunnen toepassen:
- Er is een landelijke Softwarecatalogus (www.softwarecatalogus.nl) voor gemeenten. In deze catalogus is de GEMMA vertaald naar applicatiefuncties, zodat gemeenten weten in welke processen zij welke software kunnen inzetten en aan welke open standaarden deze dient te voldoen. Ook kan de catalogus worden gebruikt in aanbestedingen om zo duidelijk te krijgen aan welke open standaarden de te offreren producten en diensten moeten voldoen.
- Voor markttransparantie kunnen leveranciers in de Softwarecatalogus hun aanbod zichtbaar maken en door publicatie van testrapporten aangeven of aantoonbaar voldaan wordt aan open standaarden.
- Er is een Wiki gemaakt van de gemeentelijke architectuur met verwijzingen naar open standaarden die specifiek voor het gemeentelijk domein gelden alsook algemene open standaarden.
- Voor leveranciers is een testplatform ingericht voor het preventief testen van software op specifieke open standaarden. De resultaten van de testen zijn via de Softwarecatalogus openbaar en zichtbaar voor gemeenten en andere belanghebbenden. Het testplatform wordt door ruim 50 gemeentelijke ICT-leveranciers gebruikt.
- Het Forum Standaardisatie heeft een helpdesk ingericht waar overheidsorganisaties terecht kunnen voor hulp en advies.

Voor leveranciers zijn instrumenten ontwikkeld, zodat het voor hen inzichtelijker wordt in welke omstandigheden welke open standaarden dienen te worden toegepast, namelijk:
- Er zijn afspraken gemaakt met leveranciers over het implementeren van open standaarden. Deze afspraken zijn vastgelegd in een convenant dat nu door meer dan 150 leveranciers is ondertekend.
- De Compliancy monitor maakt zichtbaar in welke mate een leverancier voldoet aan het implementeren van open standaarden.
- Per standaard zijn afspraken gemaakt in welk domein deze kan worden toegepast

Stand van zaken

Het Bureau Forum Standaardisatie (BFS) onderzoekt ieder jaar met een monitor de voortgang van overheidsorganisaties op het gebied van open standaarden. Onderzocht zijn aanbestedingen van overheidsorganisaties in de tweede helft van 2014 en de eerste helft van 2015. Op dat vlak is afgelopen jaar een flinke sprong gemaakt:
- In 71% van de aanbestedingen is gevraagd om open standaarden van de verplichte pas-toe-of-leg-uit lijst (was 41%)
- In 21% van de aanbestedingen is gevraagd om alle relevante standaarden (was 14%)

– In 50% van de aanbestedingen is naar ten minste een deel van de relevante standaarden gevraagd (was 28%).

De hierboven geschetste trend is positief, maar is, gelet op de motie Oosenbrug/ Gesthuizen[2] dat alle aanbestedingen van de overheid vanaf eind 2015 aan het pas-toe-of-leg-uit beleid moeten voldoen, nog niet optimaal. Het implementeren van open standaarden in bestaande processen en systemen is een traag proces, omdat dit zowel van leveranciers als gemeenten vraagt om grote inspanning, zowel financieel als procesmatig. Daarbij dient rekening gehouden te worden met economische en technische levensduur van informatiesystemen.

Een belangrijke open standaard vormen de Webrichtlijnen. De toegankelijkheid van websites van de overheid voor mensen met een beperking en de monitoring en rapportage daarover is onderwerp van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de Rechten van Mensen met een Beperking, dat op 14 juni jl. in Nederland in werking is getreden, en van de aanstaande Europese richtlijn inzake de toegankelijkheid van websites en mobiele applicaties van overheidsinstanties, en heeft de voortdurende aandacht van uw Kamer. Ik heb daarom, zoals toegezegd in het algemeen overleg inzake de toepassing van de Wet openbaarheid bestuur met de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken van 8 december jl. (Kamerstuk 32 802, nr. 22), de Universiteit Twente en de Hogeschool Arnhem Nijmegen gevraagd onderzoek te doen naar een landelijke monitor digitale toegankelijkheid. De eerste verkenning is gepubliceerd en zal nader worden uitgewerkt in een definitief model met belanghebbende organisaties, waarbij ook het gesprek wordt gevoerd over de te nemen maatregelen bij achterblijvende resultaten, mede in het kader van de beoogde wettelijke regeling. Ondertussen blijft de toepassing van de criteria voor toegankelijkheid online inzichtelijk in bestaande registers. Over de toepassing binnen het Rijk, online raadpleegbaar in het «Websiteregister rijksoverheid» op rijksoverheid.nl, heeft mijn collega voor Wonen en Rijksdienst uw Kamer geïnformeerd in de Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk 2015. Via digitoegankelijk.nl is de toepassing door medeoverheden zichtbaar.

Inmiddels is het besef van de meerwaarde van open standaarden bij gemeenten wel gegroeid, zoals onder andere blijkt uit de monitor open standaarden. De leden hebben in het programma Digitale Agenda 2020 opdracht gegeven om de ontwikkeling voort te zetten en ook te vertalen in een set van gemeenschappelijke ICT-inkoopvoorwaarden en ondersteunende instrumenten. De toepassing van open standaarden vereist continue aandacht in de vorm van communicatie en afspraken met leveranciers, gemeenten, ketenpartners en landelijke voorzieningen.

Gemeenten hebben mij uitgelegd dat een wettelijke bepaling hen helpt bij het handhaven van open standaarden richting inkoop en leveranciers. In de uitgangspuntenbrief aan uw Kamer voor de wet op de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI)[3] heb ik laten weten dat ik voornemens ben in de wet op de GDI een bepaling op te nemen voor het verplicht gebruik van open standaarden.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
R.H.A. Plasterk

[2] Kamerstuk 33 326, nr. 19
[3] Kamerstuk 26 643, nr. 373